

8. 7. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K povinnosti soudu doručit účastníkovi vyjádření protistrany

V soudních řízeních je běžnou praxí, že pokud se jedna strana sporu písemně vyjádří, doručí soud takové vyjádření i všem ostatním účastníkům. Vyjádření se zpravidla doručuje bez příloh s tím, že účastník má možnost nahlédnout do soudního spisu a obstarat si kopie příloh a listinných důkazů. Čas od času se však účastník řízení setká s tím, že mu soud vyjádření nedoručí, ať již úmyslně či v důsledku opomenutí, a při žádosti o poskytnutí lhůty k reakci je na jednání konfrontován s tím, že soudy nemají dle občanského soudního řádu povinnost vyjádření účastníkům doručovat, účastník se měl v rámci přípravy seznámit se soudním spisem a lhůta pro reakci mu soudem poskytnuta nebude. Je však takový postup správný?

Jak by to mělo být

Odpověď *de lege ferenda* je dle mého názoru zcela jasná. Soudy mají účastníkům doručovat vyjádření ostatních účastníků nebo je alespoň informovat, že si vyjádření mohou v soudním spisem obstarat. Pokud tak neučiní, mají účastníkovi poskytnout dostatečnou lhůtu na písemnou reakci.

V době datových schránek je přeposlání vyjádření účastníka ostatním účastníkům věc vcelku nenáročná, levná a významně přispívá k hladkému a rychlému průběhu soudního řízení a rovnosti zbraní. Přenášet toto břemeno na účastníka, po kterém bychom vyžadovali, aby pravidelně volal na informační oddělení soudu či do spisu nahlížel je nevhodné (a to i s ohledem na možnou vzdálenost od soudu) a zatěžuje to účastníky řízení nepoměrně více, než soud, který vyjádření, jež má stejně již v elektronické podobě, jen pře pošle – opět elektronicky. Nadto nelze opomenout, že již nežijeme v roce 1963, kdy byl občanský soudní řád přijat a vzhledem k rozsáhlosti dnešních databází právních informací je zcela nesmyslné požadovat po účastnících, aby na vyjádření protistrany, o kterém nevěděli, reagovali u soudního jednání. Taková vyjádření totiž zpravidla bývají mnohostránková, obsahují judikaturu českých, ale i zahraničních soudů a je prakticky nemožné na ně bez důkladné rešerše zareagovat u soudního jednání.

Jak to je

Odpověď dle platného práva je však o něco složitější. Občanský soudní řád stanoví soudům výslovnou povinnost doručovat jen velmi úzký okruh vyjádření. Jde v podstatě [\[1\]](#) jen o žalobu, změnu žaloby, předvolání k jednání, rozhodnutí a odvolání proti rozhodnutí ve věci samé [\[2\]](#). **S touto argumentací se tedy účastník může někdy setkat a mohlo by se zdát, že zavedená praxe zasílání vyjádření protistran je ze strany soudů spíše „dobrá vůle“, než povinnost. Tak tomu však není, neboť povinnost zasílat vyjádření (s výjimkami dále uvedenými) dovodila judikatura Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva.**

První, a stále relevantní, vlašťovkou v tomto směru bylo rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) ve věci Milatová a ostatní proti České republice, č. stížnosti 61811/00. ESLP v něm mimo jiné uvedl, že ačkoliv má Ústavní soud ze zákona povinnost doručovat pouze ústavní stížnost, měl stěžovatelce doručit i vyjádření ostatních (vedlejších) účastníků a umožnit ji na ně zareagovat předtím, než rozhodl; v bodě 65 a 66 odůvodnění ESLP uvedl:

„Soud poznamenává, že předmětná vyjádření představovala odůvodněné názory na námitky uvedené stěžovateli v ústavní stížnosti a zjevně měla ovlivnit rozhodnutí Ústavního soudu návrhem na zamítnutí stížnosti. S ohledem na povahu otázek, kterými se měl Ústavní soud zabývat, lze mít za to, že stěžovatelé měli legitimní zájem na obdržení kopií písemných vyjádření odpůrce a krajského soudu...Je na stěžovatelích, aby posoudili, zda je nutné se k dokumentu vyjádřit (viz výše uvedený rozsudek Nideröst-Huber, str. 108, § 29). Bylo proto povinností Ústavního soudu umožnit stěžovatelům zaujmout stanovisko k písemným vyjádřením ještě předtím, než ve věci rozhodl.“

V rozsudku ESLP ve věci 3A.CZ s. r. o. proti České republice, č. stížnosti 21835/06 tento závěr ESLP potvrdil a uvedl, že *„Soud připomíná, že pojem spravedlivého procesu zahrnuje také právo na kontradiktorní řízení, podle kterého účastníci musí mít příležitost nejen předložit každý důkaz nutný k tomu, aby obhájili své nároky, ale také musí být seznámeni s každým důkazem nebo stanoviskem, jejichž účelem je ovlivnit rozhodování soudu, a musí mít možnost se k nim vyjádřit.“*

K uvedeným závěrům se Ústavní soud začal hlásit poněkud opatrně, když dovedl povinnost doručit i odvolání proti předběžnému opatření (které tedy není rozhodnutím ve věci samé)[\[3\]](#) nebo návrh na užití moderačního práva náhrady nákladů řízení dle ust. § 150 občanského soudního řádu[\[4\]](#).

V nedávné judikatuře však již lze vysledovat větší příklon k povinnosti soudů doručovat vyjádření ostatním účastníkům, a to prakticky vždy, s výjimkou situací, kdy dané vyjádření nepřináší nic nového a soud na jeho základě nemíní rozhodnout. Závěr současné judikatury tak podle mě hezky sumarizuje jeden z nálezu Ústavního soudu[\[5\]](#), kde tento soud mimo jiné uzavřel, že:

*„V obecné rovině platí, že z ústavně zaručených procesních zásad kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní zásadně vyplývá povinnost soudů umožnit účastníkovi řízení vyjádřit se k vyjádření protistrany. Možnost vyjádřit se ke skutečnostem, které jsou podkladem pro soudní rozhodnutí, musí mít strany řízení tím spíše, neprobíhá-li ve věci veřejné projednání a strany nejsou slyšeny ústně. Porušení zásady kontradiktornosti tím, že stranám není dána příležitost vyjádřit se k argumentaci protistrany, je proto způsobilé založit porušení ústavně zaručených práv účastníků řízení...Ústavní soud proto ve své ustálené rozhodovací praxi u případných tvrzených vad obdobného charakteru v souladu s uvedeným zjišťuje, zda, zjednodušeně řečeno, bylo podání protistrany způsobilé ovlivnit rozhodnutí soudu...a zda jsou proto takové vady způsobilé zasáhnout do ústavně zaručených práv účastníka řízení. Je-li totiž např. obsahem vyjádření protistranou konzistentně uplatňovaná či účastníku řízení dostupná argumentace (viz usnesení ze dne 23. 8. 2017 sp. zn. III. ÚS 1046/16) anebo nemohla-li by případná replika účastníka řízení s ohledem na okolnosti či specifikum věci nijak přispět k objasnění věci a rozhodování soudu (srov. usnesení ze dne 23. 9. 2013 sp. zn. IV. ÚS 2602/13 či ze dne 26. 6. 2014 sp. zn. III. ÚS 3519/13), k porušení ústavně zaručených práv účastníka řízení zpravidla nedochází. Z uvedeného se podává, že **právo účastníka řízení na zaslání vyjádření protistrany k případné replice a tomu odpovídající povinnost soudu** není optikou ústavního pořádku absolutní; soud má jistou, **byť omezenou**, míru uvážení, zda je hospodárné zaslat doručené vyjádření na vědomí a k případné replice (viz usnesení ze dne 21. 5. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3491/17). Ústavní soud ostatně obdobně přistupuje k zasílání vyjádření a případné replice v řízení o ústavní stížnosti (viz např. bod 14 usnesení ze dne 28. 7. 2020 sp. zn. IV. ÚS 3555/19, bod 16 nálezu ze dne 1. 9. 2020 sp. zn. IV. ÚS 1247/20 či bod 9 nálezu ze dne 13. 7. 2021 sp. zn. IV. ÚS 575/21).“*

Závěr

Závěrem lze tedy shrnout, že soud obecně má povinnost doručit účastníkovi vyjádření protistrany a poskytnout mu prostor na reakci. Nejde o absolutní povinnost, nemusí tak činit zejména tehdy, obsahuje-li dané podání již dříve předkládanou argumentaci, nemá-li pro rozhodnutí soudu význam anebo naopak nemohla-li by případná replika účastníka řízení s ohledem na okolnosti či specifikum věci nijak přispět k objasnění věci a

rozhodování soudu. V praxi je však nutné uvedenou judikaturu některým soudům připomenout a brát se o svá práva.

V této souvislosti lze zmínit, že uvedenou problematiku by samozřejmě řešil systém dálkového přístupu do elektronických soudních spisů. Ten však na úrovni obecných a nejvyšších soudů zatím neexistuje (s výjimkou insolvenčního rejstříku) a zdá se, že si na něj budeme muset ještě pár let počkat.

Mgr. Petr Mundl

GLATZOVA & Co.

[GLATZOVA & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

e-mail: office@glatzova.com

[1] Nad rámec uvedeného pak jde o specifické případy, např. usnesení o nařízení předběžného opatření.

[2] Srov. § 79, 95, 115, 158, 173, 210 občanského soudního řádu.

[3] nález Ústavního soudu ze dne 14. září 2021, sp. zn. IV. ÚS 1480/21.

[4] nález Ústavního soudu ze dne 6. února 2018, sp. zn. I.ÚS 3237/17.

[5] usnesení Ústavního soudu ze dne 15. listopadu 2022, sp. zn. I.ÚS 2803/22.

Další články:

- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporální autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)